

ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “ทองประกายแสด”

Social reflection that appears in the novel "Thong Prakai Saed"

ปรีดา เกื้อก่ออ่อน และ ศิริลักษณ์ คำมีผล

Prida Kueako-on and Sirilak Kammeepon

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “ทองประกายแสด” ซึ่งประพันธ์โดย สุวรรณี สุคนธา โดยบริษัท สามัคคีสาร (ดอกลำไย) จำกัด (มหาชน) ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2540 ความยาว 645 หน้า โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดของพัชรินทร์ บุรณะกร และชัยวัฒน์ ไชยสุข และนำเสนอข้อมูลผลการวิเคราะห์ในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาพสะท้อนสังคม ด้านชีวิตความเป็นอยู่ พบภาพสะท้อนที่เกี่ยวข้องกับการสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคม โดยเฉพาะความยากจนที่ผลักดันให้ต้องปรับตัวและเลือกเส้นทางชีวิตเพื่อความอยู่รอด นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นถึงเมืองหลวงที่เต็มไปด้วยโอกาส แต่มาพร้อมกับการแข่งขันการเอาเปรียบ และชีวิตที่ขึ้นอยู่กับเงินเป็นหลัก 2) ภาพสะท้อนสังคม ด้านครอบครัว พบภาพสะท้อน ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาครอบครัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว และครอบครัวชนชั้นล่าง ชนชั้นกลางต้องดิ้นรนกับปัญหาต่าง ๆ 3) ภาพสะท้อนสังคม ด้านการศึกษา พบภาพสะท้อนที่เกี่ยวข้องกับความท้าทายของการศึกษา โอกาสการเข้าถึงการศึกษา ระบบการศึกษา ความสามารถในการเอาตัวรอดที่ไม่แพ้การศึกษาในระบบ และ 4) ภาพสะท้อนสังคม ด้านเศรษฐกิจ พบภาพสะท้อนสังคมที่เกี่ยวกับอาชีพ รายได้ การใช้จ่าย ภาพเศรษฐกิจในสังคมผ่านวิถีชีวิต และปัญหาทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อชีวิต

คำสำคัญ: ภาพสะท้อน, สังคม, นวนิยาย, ทองประกายแสด

Abstract

This research aims to study the reflection of society as depicted in the novel *Thong Prakai Saet* (Golden Glitter), written by Suwanni Sukhontha and published by Samakkhisarn (Dokya) Public Company Limited in 1997. The novel comprises 645 pages. The study applies the conceptual frameworks of Patcharin Buranakorn and Chaiwat Chaisuk. The findings are presented through descriptive analysis.

The findings are as follows: 1) Social Reflection on Living Conditions: The novel reflects the lives of people in society, particularly the poverty that forces individuals to adapt and choose paths to survive. It also depicts the capital city, filled with opportunities, but accompanied by competition, exploitation, and a life dominated by money. 2) Social Reflection on Family: The novel portrays family

problems, relationships within families, and the struggles of lower and middle-class families facing various challenges. 3) Social Reflection on Education: The novel highlights the challenges in accessing education, the education system, and the ability to survive without formal education. 4) Social Reflection on Economy: The novel reflects on occupations, income, spending, and the economic landscape of society, showing how economic issues affect people's lives through their daily practices.

Keywords: Reflection, Society, Novel, Thong Prakai Saed

บทนำ

วรรณกรรมเป็นงานเขียนที่มีคุณค่าทางภาษา วัฒนธรรม และศิลปะ สะท้อนความคิด ความเชื่อ และอารมณ์ของมนุษย์ โดยมุ่งให้ความบันเทิง ความรู้ และกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556, น. 1100) นิยาม คำว่า วรรณกรรม หมายถึง งานหนังสือ และบทประพันธ์ทุกประเภท ทั้งร้อยแก้ว และร้อยกรอง เช่นเดียวกับอิงอร สุพันธุ์วิช (2547, น. 1) ที่กล่าวว่าวรรณกรรม คือ หนังสือหรือเอกสารที่มีชั้นเชิงทางศิลป์ ในปัจจุบันวรรณกรรมครอบคลุมงานเขียนหลากหลาย เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น บทกวี และสารคดี ไพธิน วาณิชจรตกิจ (2560, น. 16) แบ่งวรรณกรรมเป็น 2 ประเภท คือ 1) สารคดีที่เน้นข้อเท็จจริงและความถูกต้องของข้อมูล 2) บันเทิงคดี ที่เน้นความสนุกสนานและข้อคิด โดยวรรณกรรมอาจอยู่ในรูปแบบร้อยแก้วหรือร้อยกรอง

นวนิยายเป็นงานเขียนที่มีลักษณะเป็นเรื่องราวขนาดยาว ถ่ายทอดเหตุการณ์ ตัวละคร และพัฒนาการ ของเรื่อง ซึ่งอาจเป็นเรื่องสมมติหรืออิงจากความเป็นจริง โครงสร้างของนวนิยายมีความซับซ้อน สามารถดำเนินเรื่องได้หลายแบบ และไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับเหตุการณ์จริง อิงอร สุพันธุ์วิช (2547, น. 3) ระบุว่านวนิยาย เป็นวรรณกรรมร้อยแก้วที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก พัฒนา มาจากการเล่า นิยาย ซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ มีการแยกสำนวนบรรยายและสำนวนสนทนาอย่างชัดเจน วนิดา บำรุงไทย (2544, น. 50-100) แบ่งนวนิยายออกเป็นหลายประเภท เช่น นวนิยายจิตวิทยา นวนิยายสืบสวน นวนิยายประวัติศาสตร์ นวนิยายวิทยาศาสตร์ นวนิยายรัก และนวนิยายแนวสังคม ซึ่งมุ่งเน้นสะท้อนปัญหาสังคม ความไม่เท่าเทียม และสภาพแวดล้อม ผ่านตัวละคร ทำให้ผู้อ่านเข้าใจปัญหาสังคมอย่างลึกซึ้ง

ทองประกายแสง เป็นนวนิยายแนวสังคมที่สะท้อนความเป็นจริงของชีวิต โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับครอบครัว ความรัก และปัญหาทางสังคม ผู้เขียนนำเสนอเรื่องราวผ่านตัวละครเอกที่ชื่อ ทองดี ซึ่งเป็นหญิงสาว ที่ต้องดิ้นรนเพื่อให้หลุดพ้นจากความลำบากยากจนและไล่ตามความฝันที่จะเป็นดาราดัง เรื่องราวเกิดขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 2510 (เพจ : Allmagazine Online) ซึ่งเป็นช่วงที่สังคมไทยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากระบบ กึ่งเกษตรกรรมไปสู่เศรษฐกิจแบบทุนนิยม คนชนบทจำนวนมากอพยพเข้าเมืองเพื่อหาเลี้ยงชีพ ทองดีเองเป็นเด็กสาวที่มาจากครอบครัวยากจน ขาดความรักและการอบรมจากครอบครัว เธอใช้ความงามและความสัมพันธ์กับผู้ชายเป็นเครื่องมือในการไต่เต้าไปสู่ชีวิตที่ดีกว่า สิ่งที่โดดเด่นของนวนิยาย

เรื่องนี้เป็น การนำเสนอภาพ ของผู้หญิงในแง่ที่แตกต่างไปจากนวนิยายไทยยุคก่อน ซึ่งมักเน้นความเป็นผู้หญิงที่ดี มีความอดทน และบริสุทธิ์ แต่ทงกลับเป็นตัวละครที่กล้าหาญ ทะเยอทะยาน และใช้ชีวิตอย่างตรงไปตรงมา แม้ต้องเผชิญกับการดูถูก จากสังคม นวนิยายเรื่องทองประกายแสด ได้รับความนิยมนสูงสุด ในปี 2517 นำมาสร้างเป็นภาพยนตร์และละครโทรทัศน์หลายครั้ง เนื้อเรื่องสะท้อนให้เห็นถึงการดิ้นรนของมนุษย์ การต่อสู้กับชะตากรรม และความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยอย่างลึกซึ้ง แม้ในตอนจบทองดีต้องเผชิญกับความโดดเดี่ยวเดียวดาย อ้างว้างก็ตาม แต่ก็ทำให้ผู้อ่านเห็นถึงความพยายามของผู้หญิงคนหนึ่ง ที่มุ่งมั่นจะเปลี่ยนแปลงตัวเองไปสู่สิ่งที่ดีกว่า เช่นเดียวกับสังคมไทยที่ยังคงแสวงหาทางออกจากความมืดมน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “ทองประกายแสด”

แนวคิดและทฤษฎี

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาภาพสะท้อนสังคมผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดของพัชรินทร์ บุรณะกร (2558) เรื่อง “ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมของงามพรรณ เวชชาชีวะ” และกรอบแนวคิดของ ชัยวัฒน์ ไชยสุข (2558) เรื่อง “กลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมบันเทิงคดีของมกุฏ อรฤดี” มาปรับใช้เป็นกรอบแนวคิดภาพสะท้อนสังคมใน 4 ประเด็น ดังนี้

1. ด้านชีวิตความเป็นอยู่
2. ด้านครอบครัว
3. ด้านการศึกษา
4. ด้านเศรษฐกิจ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ นวนิยายเรื่อง “ทองประกายแสด” จำนวน 645 หน้า ของ สุวรรณี สุคนธา จัดพิมพ์โดย บริษัท สามัคคีสาร (ดอกหญ้า) จำกัด (มหาชน) ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2540

3. เครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยปรับกรอบแนวคิดของพัชรินทร์ บุรณะกร (2558) เรื่อง “ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมของงามพรรณ เวชชาชีวะ” และแนวคิดของ ชัยวัฒน์ ไขยสุข (2558) เรื่อง “กลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมบันเทิงคดีของมกุฏ อรฤดี”

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่อไปนี้

- 4.1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม
- 4.1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยาย
- 4.1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคม
- 4.1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2 รวบรวมเนื้อหา บทบรรยาย และบทสนทนาจากนวนิยายเรื่อง “ทองประกายแสด” ของ สุวรรณี สุคนธา ที่เกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมตามกรอบที่ได้กำหนดไว้ในขอบเขตเนื้อหา

4.3 นำข้อมูลทั้งหมดมาโดยแยกตามขอบเขตเนื้อหาที่กำหนดไว้ดังนี้

- 4.3.1 ด้านชีวิตความเป็นอยู่
- 4.3.2 ด้านครอบครัว
- 4.3.3 ด้านการศึกษา
- 4.3.4 ด้านเศรษฐกิจ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) โดยปรับกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์จากงานวิจัยของพัชรินทร์ บุรณะกร (2558) เรื่อง “ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมของงามพรรณ เวชชาชีวะ” และกรอบแนวคิดของ ชัยวัฒน์ ไขยสุข (2558) เรื่อง “กลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมบันเทิงคดีของมกุฏ อรฤดี” จากนั้นนำข้อความมาวิเคราะห์โดยละเอียดตามประเด็นที่กำหนดไว้ คือ ประเด็นภาพสะท้อนสังคม 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านชีวิตและความเป็นอยู่ 2. ด้านครอบครัว 3. ด้านการศึกษาและ 4. ด้านเศรษฐกิจ แล้วนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “ทองประกายแสด” ของสุวรรณี สุคนธา มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “ทองประกายแสด” ข้อมูลที่ใช้ ในการวิจัย คือ บทบรรยาย บทสนทนา ในนวนิยายทองประกายแสด แนวคิดเรื่องภาพสะท้อนสังคม ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดของพัชรินทร์ บุรณะกร (2558) เรื่อง “ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมของงามพรรณ เวชชาชีวะ” และแนวคิดของ ชัยวัฒน์ ไขยสุข (2558) เรื่อง “กลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนสังคม ในวรรณกรรมบันเทิงคดีของมกุฏ อรฤดี” ทั้งนี้ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คือ ได้ทราบภาพสะท้อนสังคมในด้านต่าง ๆ ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “ทองประกายแสด”

ผลการศึกษาดตามวัตถุประสงค์พบว่าภาพสะท้อนสังคม ทั้งหมด 4 ด้าน โดยเรียงจากด้านที่พบมากที่สุด ไปด้านที่พบน้อยที่สุด ดังนี้

1. ด้านชีวิตความเป็นอยู่ พบมากที่สุดเป็นอันดับแรก เพราะส่วนใหญ่ในนวนิยายเรื่องทองประกายแสด จะสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ สภาพบ้านเรือน การจราจร ความยากจน การเอาตัวรอด และความไม่มั่นคงทางชีวิตเป็นส่วนหนึ่ง จึงทำให้ด้านชีวิตความเป็นอยู่พบมากกว่าด้านอื่น ๆ

ตัวอย่าง

“ใคร ๆ ก็อยากมากินกาแฟร้านเดียวของทองดี อยากมานั่งกินเหล้าที่นี่ แม้ว่าร้านของเดียจะเป็นร้านหอมช่อ แก้วเป็นคราบก็ตาม”

(น. 2)

ตัวบทข้างต้นกล่าวถึง ร้านกาแฟของเดีย แม้จะมีสภาพทรุดโทรมและเก่าแก่ ขาดการดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพที่ดี แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตในยุคนั้น ซึ่งบ้านเรือนส่วนใหญ่ยังคงเป็นลักษณะร่วมสมัย มีการใช้วัสดุธรรมชาติร่วมกับเทคโนโลยีที่เพิ่งเริ่มพัฒนา แต่ยังไม่ก้าวหน้าเหมือนในยุคปัจจุบันที่เน้นการนำเทคโนโลยีล้ำสมัยมาเป็นส่วนสำคัญ อย่างไรก็ตามร้านกาแฟของเดียยังคงเป็นสถานที่ที่ผู้คนในชุมชนแวะเวียนมานั่งดื่มกาแฟหรือแม้กระทั่งดื่มเหล้ากันอย่างสม่ำเสมอ สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของชุมชนที่ไม่ได้ยึดติดกับความหรูหรา ความสมบูรณ์แบบ หรือมาตรฐานด้านสุขอนามัย ถึงแม้ว่าแก้วน้ำหรือเครื่องใช้ในร้านอาจไม่ได้สะอาดเรียบร้อยก็ตามความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชนแห่งนี้จึงดูเหมือนจะไม่ได้อยู่ในสภาพที่ดีนัก บ่งบอกถึงการขาดสุขอนามัยและการดูแลด้านความเป็นอยู่ แต่ในขณะเดียวกัน ก็สะท้อนถึงความเรียบง่าย และความสัมพันธ์ทางสังคมที่ยังคงแน่นแฟ้นภายในชุมชน

2. ด้านเศรษฐกิจ พบมากเป็นอันดับสอง เพราะคนในสังคมส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจมากกว่าปัจจัยอื่น จึงทำให้คนในสังคมต้องทำทุกวิถีทางเพื่อเอาชีวิตรากฐานตัวเอง

ตัวอย่าง

“หล่อนล้างแก้วกาแฟลูก ๆ โดยจุ่มลงกับน้ำครั้งเดียวเท่านั้น เรียกว่าล้างก็ไม่ถนัดนัก เรียกว่าจุ่มยังดี เสียกว่า แก้วน้ำร้อนของเดียไม่เคยใสและสะอาดเลยเพราะฝีมือทองดี แต่ผู้คนที่นิยมมากินกาแฟในตอนเช้า เหล้าในตอนค่ำ”

(น. 2)

ตัวบทข้างต้นกล่าวถึง การทำมาหาเลี้ยงชีพแบบเรียบง่ายและไม่เน้นคุณภาพ การล้างแก้วกาแฟแบบ “ลูก ๆ ” หรือการที่ “แก้วน้ำร้อนของเดียไม่เคยใสและสะอาด” สะท้อนถึงการดำเนินธุรกิจแบบขนาดเล็ก ที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร อาจแสดงถึงสภาพเศรษฐกิจที่ยังไม่มั่นคงทำให้เจ้าของร้านหรือแรงงานอย่าง “ทองดี” ต้องดำเนินกิจการโดยลดต้นทุน ร้านกาแฟขนาดเล็กเช่นนี้ยังเป็นตัวแทนของกลุ่มแรงงานนอกระบบ ซึ่งแม้จะไม่ได้มีโอกาสเข้าถึงทุนหรือทรัพยากรมากนัก แต่ก็สามารถสร้างรายได้เลี้ยงชีพได้อย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นและความอดทนต่อความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ มองว่าช่วงเวลาที่ยังคงเริ่มเปลี่ยนไปสู่การบริโภคที่มีมาตรฐานสูงขึ้น ร้านของเดียที่ยังคงดำเนินธุรกิจ

ในลักษณะเดิมอาจเป็นตัวแทนของกลุ่มคนที่ไม่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่ร้านกาแฟของเดีย ก็ยังคงเป็นพื้นที่สำคัญสำหรับผู้คน ในชุมชนทั้งในแง่เศรษฐกิจระดับฐานรากและคุณค่าทางสังคมที่ช่วยหล่อเลี้ยงจิตใจของผู้คนในยุคนั้น

3. ด้านครอบครัว พบเป็นอันดับสาม เพราะครอบครัวไม่ได้ถูกให้เป็นสถาบันที่สำคัญในสังคม เนื่องจากครอบครัวไม่สามารถเป็นหลักประกันความมั่นคงของชีวิตได้ จึงต้องมีชีวิตด้วยตัวเองมากกว่าพึ่งพาครอบครัว

ตัวอย่าง

“ทองดีไม่ใช่ลูกจริง ๆ ของเดียและแม่ หากแต่เป็นลูกของน้องสาว โดยแท้แล้วทองดีเป็นหลานของแม่ แต่แม่แท้ ๆ ของทองดียกให้แม่คนนี่ตั้งแต่ทองดียังแบเบาะ หล่อนเรียกป้าว่าแม่เรียกแม่น้าว่า เรียกสามีของป้า ว่าเดีย” (น. 1-2)

ตัวบทข้างต้นกล่าวถึง เด็กสาวที่มีชื่อว่าทองดีที่อาศัยอยู่กับครอบครัวหนึ่ง ซึ่งเป็นครอบครัวของพี่สาว ของแม่ แต่ทองดีไม่ใช่ลูกแท้ ๆ เนื่องจากแม่แท้ ๆ ได้ยกทองดีให้กับป้าตั้งแต่ยังเล็ก สะท้อนให้เห็นภาพปัญหาครอบครัวที่ขาดการวางแผนการสร้างครอบครัว จากตัวของแม่ทองดีที่ไม่มีความพร้อมหรือจัดการกับชีวิตครอบครัวให้เหมาะสมไม่ได้ ส่งผลให้ตัวเองต้องยกลูกให้คนอื่นเลี้ยงดูแทน ปัญหาครอบครัวที่ขาดการวางแผน อาจดูเหมือนเรื่องเล็กน้อยในระยะเริ่มต้น แต่เมื่อสะสมมากขึ้นจะส่งผลกระทบร้ายแรงต่อชีวิตครอบครัว และสังคมโดยรวม

4. ด้านการศึกษา พบน้อยที่สุด เพราะคนในสังคมส่วนใหญ่ มักมองว่าการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญของคนที่มีโอกาสและมีฐานะที่มั่นคงมากกว่า จึงทำให้คนในสังคมไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา เนื่องจากการศึกษายังเข้าถึงยากและถูกมองว่าไม่ใช่ทางออกหลักของชีวิต

ตัวอย่าง

“แต่ว่างานบ้านนี้ก็หนักเหลือเกิน หล่อนได้เรียนเพียงจบประถมศึกษา ก็ต้องออกมาช่วยเดียขายกาแฟ ขายเหล้า เดียว่าเป็นลูกผู้หญิงเรียนไปถึงกลางต้องมีผัวด้วยกันทุกคน”

(น. 3)

ตัวบทข้างต้นกล่าวถึง ผู้หญิงที่อาศัยอยู่กับครอบครัวที่มีฐานะยากจนไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษา เรียนจบแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แล้วต้องออกจากโรงเรียนเพื่อมาช่วยงานบ้านและช่วยขายกาแฟ เพราะที่บ้านให้เหตุผลว่าผู้หญิงถึงเรียนไปสุดท้ายก็ต้องมีสามีกันทุกคน สะท้อนถึงข้อจำกัดทางการศึกษาที่มีในชนชั้นต่ำซึ่งการศึกษาถือเป็นการลงทุนในอนาคต หากได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาต่อ ผู้หญิงจะสามารถพัฒนาความสามารถของตนเองได้มากขึ้น และมีโอกาสที่ดีขึ้นในชีวิต โดยไม่ต้องพึ่งพาแค่การแต่งงานหรือการทำงานที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพทางปัญญา การที่ผู้ใหญ่ในครอบครัวมองว่าการศึกษาไม่จำเป็นต้องเรียนสูงเกินไป ทำให้ผู้หญิงในสมัยนั้นที่ต้องการการศึกษากลายเป็นเสียโอกาสที่จะพัฒนาตนเอง

และเพิ่มโอกาสในชีวิตผ่านการเรียนรู้ การที่การศึกษาถูกมองเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นสำหรับผู้หญิงในครอบครัวฐานะยากจนบ่งบอกถึงการขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์และการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศในสังคมไทย ในช่วงเวลานั้น

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “ทองประกายแสด” ผู้วิจัยจะนำเสนอสรุปผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “ทองประกายแสด” มีความโดดเด่นในเรื่องของภาพสะท้อนสังคมแต่ละด้าน อาทิ ด้านชีวิตความเป็นอยู่ ด้านการศึกษา ด้านครอบครัว และด้านเศรษฐกิจ ของผู้คนในยุคสมัยนั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมด้านชีวิตความเป็นอยู่ที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องทองประกายแสดสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมอย่างชัดเจน โดยตัวเอกของเรื่อง ต้องปรับตัวและเลือกวิถีชีวิตที่ทำให้เธอสามารถหลุดพ้นจากความยากจน แม้บางครั้งจะต้องตัดสินใจในเรื่องที่ขัดกับศีลธรรม โดยสะท้อนให้เห็นว่าคนที่เกิดในสังคมที่ยากจน อาจต้องเลือกทางที่ทำให้ตัวเองอยู่รอดเลยต้องไปเผชิญหน้าในเมืองหลวงที่เป็นจุดศูนย์กลางของโอกาส แต่ขณะเดียวกันก็เต็มไปด้วยการแข่งขัน การเอารัดเอาเปรียบ และการใช้ชีวิตที่ต้องพึ่งพาเงินเป็นหลักซึ่งนวนิยายเรื่องนี้เป็นเรื่องที่สะท้อนสังคมด้านชีวิตความเป็นอยู่อย่างสมจริง และชี้ให้เห็นถึงแรงผลักดันที่ทำให้ คนตัดสินใจเลือกเส้นทางชีวิตของตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทรินทร์ บุรณะกร (2558) ศึกษา “ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมของงามพรรณ เวชชาชีวะ” ซึ่งมีลักษณะของเนื้อเรื่องในทางที่สะท้อนให้เห็นที่อยู่อาศัยของคนไทยไม่เพียงแต่แสดงถึงรูปแบบการก่อสร้างบ้านเรือนที่แตกต่างกันระหว่างชนบทและเมืองหลวงเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงวิถีชีวิต การพึ่งพาธรรมชาติ และการประกอบอาชีพที่หลากหลายของคนไทยในแต่ละพื้นที่อีกด้วย

ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมด้านครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องทองประกายแสดสะท้อน ทำให้เห็นภาพของครอบครัวชนชั้นล่างและชนชั้นกลางที่ต้องดิ้นรนต่อสู้กับปัญหาต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อโครงสร้างครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และวิถีชีวิตของแต่ละคน ครอบครัวในเรื่องเต็มไปด้วย ทั้งความรักและความกดดัน มีทั้งการช่วยเหลือกันและความคาดหวังที่ถาโถม ทำให้ตัวละครต้องเลือกเส้นทางชีวิตบางอย่างเพื่อเอาตัวรอด บทบาทของครอบครัวจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดอนาคตของแต่ละคนในเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยวัฒน์ ไชยสุข (2558) ศึกษา “กลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมบันเทิงคดี ของมกุฏ อรฤดี” ซึ่งมีลักษณะวรรณกรรมบันเทิงคดีของมกุฏ อรฤดี มักใช้ตัวละครเด็กในการดำเนินเรื่อง ทำให้สามารถสะท้อนภาพของครอบครัวในมุมมองที่หลากหลาย ผลงานที่เขียนภายใต้นามปากกา "มกุฏ อรฤดี" และ "นิพนพานฯ" มักนำเสนอทั้งครอบครัวที่มีความสุขและครอบครัวที่มีปัญหาความขัดแย้ง ขณะที่ผลงานในนามปากกา "วาวแฟร" เน้นสะท้อนความรักและความผูกพันในครอบครัวเป็นหลัก ส่วนปัญหาครอบครัวจะถูกกล่าวถึงเพียงบางเรื่อง

ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมด้านการศึกษาปรากฏในนวนิยายเรื่องทองประกายแสดสะท้อนให้เห็นภาพของการศึกษาในสังคมที่มีความแตกต่างระหว่างคนในสังคมที่มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาได้ยาก แต่สำหรับทองดีกลายเป็นความท้าทายสำหรับเธอ โอกาสในการเรียนรู้ทำให้ทองดีต้องเลือกเส้นทางที่ต้องอาศัย การพึ่งพาตนเอง และใช้ ทักษะในการปรับตัว มากกว่าการพึ่งพาการศึกษาแบบดั้งเดิม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยวัฒน์ ไขยสุข (2558) ศึกษา “กลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมบันเทิงคดีของมกุฏ อรฤดี” ซึ่งมีลักษณะของเนื้อเรื่องในทางที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาทางการศึกษาในมิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโอกาสที่ไม่เท่าเทียม ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ อุดมการณ์ของครู และบทบาทของผู้ปกครอง ซึ่งเป็นประเด็นที่ยังคงสะท้อนถึงปัญหาการศึกษาไทยในปัจจุบัน

ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมด้านเศรษฐกิจปรากฏในนวนิยายเรื่องทองประกายแสดสะท้อนให้เห็นภาพของเศรษฐกิจในสังคมไม่ว่าจะเป็น การประกอบอาชีพ การจำหน่ายแจก การหารายได้ การบริโภคใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ตัวละครในเรื่องต้องเผชิญกับปัญหาทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตและการตัดสินใจของพวกเขา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยวัฒน์ ไขยสุข (2558) ศึกษา “กลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนสังคม ในวรรณกรรมบันเทิงคดีของมกุฏ อรฤดี” ซึ่งมีลักษณะของเนื้อเรื่องในทางที่สะท้อนให้เห็นปัญหาความยากจน ของเกษตรกรในชนบท ที่ต้องเผชิญกับอุปสรรคทางเศรษฐกิจจากหลายปัจจัย เช่น ภัยธรรมชาติ การถูกเอารัด เอาเปรียบและปัจจัยทางสังคม รวมถึงประเด็นของบุคคลที่ไม่พยายามพัฒนาตนเอง ขณะเดียวกันก็ได้นำเสนอ ภาพของผู้ที่ยืนยันขันแข็งจนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาครั้งนี้ทำให้เข้าใจภาพสะท้อนสังคมด้านชีวิตความเป็นอยู่ ด้านด้านครอบครัวด้านการศึกษา และด้านเศรษฐกิจที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “ทองประกายแสด” ซึ่งส่วนใหญ่มาจากบริบททางสังคมและเศรษฐกิจของยุคสมัยที่ตัวละครดำรงชีวิตอยู่ นวนิยายได้นำเสนอเรื่องราวของตัวละครที่ต้องเผชิญกับความยากลำบากในการดำรงชีวิต ท่ามกลางความเหลื่อมล้ำทางสังคม และโอกาสที่ไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้น การทำความเข้าใจเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญและสามารถนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้ในการเรียน การสอนที่เกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคมต่อไปได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายเรื่องอื่น เช่น คำพิพากษา ชีวิตนอกกรอบ ลำเนา
2. ควรศึกษานวนิยายเรื่องทองประกายแสด ในประเด็นอื่น ๆ เช่น แรงจูงใจและกระบวนการตัดสินใจของ "ทองดี" ในการไต่เต้าทางสังคม แนวคิดเรื่องความสำเร็จในสังคมไทย: ศึกษาผ่านตัวละครในทองประกายแสด กลวิธีการการเล่าเรื่อง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ ไชยสุข. (2559). กลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม บันเทิงคดีของ มกุฏ อรฤดี. 15 ธันวาคม 2567. จาก <http://jhusoc.bru.ac.th/wpcontent/uploads/2017/02/4.chaiwat.pdf>.
- พัชรินทร์ บุณยะกร. (2558). ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมของ งามพรรณ เวชชาชีวะ. 15 ธันวาคม 2567. จาก <https://shorturl.asia/J7wZH>.
- ไพลิน วานิชจรสกิจ. (2560). การสร้างตัวบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. 13 ธันวาคม 2567. จาก <https://shorturl.asia/MCn4F>.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. (พิมพ์ครั้งที่ 2). วิชาการ มหาวิทยาลัยธนบุรี.
- วนิดา บำรุงไทย. (2544). ศาสตร์และศิลป์แห่งนวนิยาย. สุวีริยาสาส์น.
- สุวรรณี สุนทรา. (2540). ทองประกายแสด. บริษัท สามัคคีสาร (ดอกหญ้า) จำกัด (มหาชน).
- อิงอร สุพันธ์วิช. (2547). วรรณกรรมวิจารณ์. 7 ธันวาคม 2567. จาก <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/2763>.
- อุไรวรรณ สิงห์ทอง. (2556). การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรมเสียดสี : กรณีศึกษาวัดและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในจังหวัดตาก. 7 ธันวาคม 2567. จาก <https://shorturl.asia/OePha>.
- Page : Allmagazine . (2567). "ทองประกายแสด" หญิงกินฟัวกับการดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด. 20 ธันวาคม 2567. จาก <https://www.allmagazineonline.com/the-lady-and-her-lovers-series/>.